Часті питання

Який мандат Незалежної міжнародної комісії з розслідування щодо України?

Незалежна міжнародна комісія з розслідування щодо України була створена 4 березня 2022 року Радою з прав людини згідно з резолюцією 49/1.

Комісія наділена мандатом розслідувати всі імовірні порушення прав людини, утиски, а також порушення міжнародного гуманітарного права та пов'язані з ними злочини в контексті агресії проти України, вчиненої Російською Федерацією.

В її завдання входить збір, узагальнення та аналіз доказів таких порушень та утисків, включно з їх гендерним аспектом, а також забезпечення систематичної реєстрації та зберігання всіх відомостей, документів та доказів, включно із записами опитувань, свідченнями свідків та матеріалами судової експертизи, відповідно до стандартів міжнародного права, на випадок будь-яких майбутніх судових розглядів.

Комісія документує та перевіряє відповідні відомості та докази, які збирає її відділ з розслідувань, а також співпрацює із судовими та іншими органами залежно від необхідності. Їй доручено завдання щодо виявлення, в міру можливості, осіб та структур, які несуть відповідальність за порушення чи утиски прав людини або порушення міжнародного гуманітарного права або інші пов'язані з ними злочини в Україні з метою забезпечення їх притягнення до відповідальності.

Комісія також уповноважена виносити рекомендації, зокрема, щодо заходів стосовно притягнення винних до відповідальності, щоб покласти край безкарності та забезпечити справедливість, у тому числі, за необхідності, шляхом притягнення до індивідуальної кримінальної відповідальності та забезпечити доступ постраждалих до правосуддя.

Окрім свого загального мандата Комісія отримала спеціальний мандат для вивчення подій, які трапились в кінці лютого та у березні 2022 року в Київській, Чернігівській, Харківській та Сумській областях, згідно з **резолюцією S-34/1**.

Які рамки мандату?

Матеріальні рамки:

У пункті 11 а) резолюції 49/1 міститься прохання до Комісії розслідувати "всі ймовірні порушення та утиски прав людини та порушення міжнародного гуманітарного права та пов'язані з ними злочини в контексті агресії проти України, вчиненої Російською Федерацією", та "встановити факти, обставини та корінні причини будь-яких таких порушень та утисків". Комісія визначає теми, інциденти та передбачувані порушення та злочини, яким приділятиметься

особлива увага на основі об'єктивних критеріїв та, *зокрема*, з урахуванням часу та ресурсів, що є у розпорядженні Комісії для виконання своєї роботи.

Географічні рамки:

Загальний мандат Комісії, визначений у резолюції 49/1, не відкидає конкретних географічних районів.

Комісія може вивчати, розслідувати та повідомляти про події за межами території України, якщо такі події тісно пов'язані з поточними подіями в Україні.

Часові рамки

Резолюція 49/1 не обмежує мандат Комісії конкретним періодом.

Досліджувані учасники:

У пункті 11 d) резолюції 49/1 Комісії доручається виявляти «у міру можливості, осіб та структури, які несуть відповідальність за порушення чи обмеження прав людини чи порушення міжнародного гуманітарного права чи інші пов'язані з ними злочини в Україні з метою забезпечення їх притягнення до відповідальності».

При цьому Комісія розглядатиме ймовірні порушення та утиски прав людини та порушення міжнародного гуманітарного права та пов'язані з ними злочини незалежно від особи, громадянства чи освіти ймовірно винної особи.

Які правові норми будуть застосовуватися Комісією?

Міжнародне гуманітарне право, міжнародне право прав людини та міжнародне кримінальне право встановлюватимуть право, яке застосовується до мандату Комісії. Комісія також розглядатиме інші зобов'язання з міжнародного права, коли їх застосування буде доречним. При цьому Комісія належним чином застосовуватиме договірне право та звичайне міжнародне право.

Який стандарт доказування використовуватиме Комісія?

Під час своєї роботи Комісія прийме стандарт доказування «розумних підстав». Це означає, що висновки будуть включені в доповіді в тих випадках, коли дотримано критерій «розумних підстав» щодо доказування, а саме, коли на основі сукупності перевіреної інформації об'єктивний і звичайний обачний спостерігач має розумні підстави зробити висновок про те, що факти мали місце у тому вигляді, в якому вони були описані, і коли робляться юридичні висновки про те, що ці факти відповідають усім елементам порушення чи утиску, та будь-яка встановлена особа несе відповідальність за порушення чи утиски.

Хто входить до складу Комісії?

До складу Комісії входять три незалежні та неупереджені експерти: пан Ерік Мьосе (голова), пан Пабло де Грейф (комісар) та пані Врінда Ґровер (комісарка), які були призначені Головою Ради з прав людини. Члени Комісії призначаються на *безоплатній* основі та не отримують винагороди за свою роботу. Секретаріат надаватиме підтримку членам Комісії, які мають необхідні експертні знання для здійснення мандату. До складу Секретаріату входять слідчі в сфері прав людини під керівництвом координатора.

Які взаємини між Комісією та Моніторинговою місією ООН з прав людини в Україні?

Під час виконання свого мандата Комісія керується роботою Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні (ММПЛУ) та працює у тісній координації з Управлінням Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини, як це передбачено у резолюції 49/1. Комісія вважає цей елемент свого мандата надзвичайно важливим, особливо з урахуванням присутності ММПЛУ в Україні з 2014 року, внаслідок чого було підготовлено понад 40 публічних доповідей.

Водночас Комісія є незалежним органом та проводить свої власні розслідування незалежно та окремо від Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини та інших управлінь та установ Організації Об'єднаних Націй. Комісари формулюють свої власні висновки та виносять свої власні рекомендації повністю незалежно від будь-якого іншого органу чи установи.

Як ця Комісія пов'язана з іншими ініціативами щодо притягнення до відповідальності в Україні, включно з розслідуванням Міжнародного кримінального суду?

Комісія є незалежною. Вона не пов'язана з якоюсь конкретною країною, стороною чи організацією. Висновки Комісії ґрунтуватимуться на незалежній оцінці членів Комісії та їх аналізі інформації та доказів, отриманих у результаті проведених Комісією розслідувань.

Процесом документації порушень та злочинів в Україні займається велика кількість національних, регіональних та міжнародних учасників. Комісія встановить контакти з відповідними слідчими органами з метою забезпечення координації та застосування підходу, орієнтованого на інтереси постраждалих, для забезпечення ефективності розслідувань та дотримання принципу «не нашкодь».

Комісія може надавати та отримувати інформацію в контексті своєї взаємодії з національними, регіональними або міжнародними учасниками, які відповідають за процес притягнення до відповідальності, включно з судовими органами. Організація Об'єднаних Націй має міцні внутрішні процедури такої

співпраці у судовому та несудовому контексті, і Комісія повною мірою застосовуватиме ці ж стратегії та стандарти у своїй роботі.

Стосовно розслідувань, які проводяться Міжнародним кримінальним судом (МКС), Комісія встановила контакти з Канцелярією Прокурора МКС. Вона розробляє, при необхідності, механізми координації та дотримується згаданих внутрішніх процедур Організації Об'єднаних Націй.

Як Комісія збирає інформацію і що буде із зібраною інформацією?

Комісія надійно та безпечно збирає інформацію з перших джерел, включно з бесідами з безпосередніми свідками та постраждалими передбачуваних порушень та утисків прав людини та порушень міжнародного гуманітарного права та пов'язаних з ними злочинів. Вона також прагне збирати інформацію та документацію, які стосуються її запитів, від держав, відповідних органів та установ системи Організації Об'єднаних Націй, громадянського суспільства, засобів масової інформації та інших відповідних учасників.

Як обвинувальна, так і виправдувальна інформація та докази розглядатимуться на однаковій основі. Зібрана інформація та докази будуть вивчатися та аналізуватися Комісією та надійно зберігатися відповідно до міжнародних стандартів передової практики щодо такої інформації та доказів, щоб можна було підтримувати наступні зусилля щодо притягнення до відповідальності.

Відповідно до стандартної практики, що застосовується уповноваженими Радою з прав людини комісіями з розслідування, згода постачальників інформації на подальше її використання ззовні відповідно до мандату має основне значення для обробки такої інформації. І нарешті, Комісія приділятиме особливу увагу сексуальному та гендерному насильству, а також порушенням та злочинам проти дітей.

Коли Комісія випустить свої доповіді?

Комісія надасть Раді з прав людини усну оновлену інформацію (вересень 2025 року). Крім того, Комісія надасть доповідь Генеральній Асамблеї (жовтень 2025 року). Нарешті, Комісія надасть всеосяжну доповідь Ради з прав людини у березні 2026 року.

Яку роль у роботі Комісії відіграють постраждалі та особи, що вижили?

Постраждалі та особи, що вижили, мають ключове значення для кожного аспекту роботи Комісії. Під час своєї роботи Комісія керуватиметься підходом, орієнтованим на інтереси постраждалих. Показання, докази та інформація від постраждалих та осіб, що вижили, будуть захищені та зберігатися безпечно та надійно відповідно до міжнародних стандартів у цій галузі.

Комісія працює у тісному контакті з постраждалими та особами, що вижили, та їх представниками, щоб забезпечити та полегшити їх поінформовану участь у

відповідній роботі Комісії з урахуванням усіх факторів уразливості, з якими вони стикаються, у тому числі при розробці рекомендацій щодо заходів стосовно залучення винних до відповідальності з метою забезпечення правосуддя для постраждалих та їхнього доступу до прав.

Комісія уважно стежить за будь-якими проблемами в сфері захисту та підтримки, які можуть виникнути у постраждалих і осіб, які вижили, у зв'язку з її взаємодією з ними, відповідно до принципу «не нашкодь».

Як постраждалі та особи, що вижили, а також організації громадянського суспільства, можуть взаємодіяти з Комісією?

Крім проведення співбесід безпосередньо зі свідками та постраждалими та вивчення наявних вторинних матеріалів та матеріалів з відкритих джерел, Комісія пропонує окремим особам, групам та організаціям надавати інформацію та документацію, які мають відношення до її мандату. Зокрема, Комісія звернулася із закликом надсилати інформацію, що надається, на адресу: ohchr-submission-coiukraine@un.org

Як фінансується Комісія?

Відповідно до резолюції Ради з прав людини Організації Об'єднаних Націй фінансування Комісії здійснюється коштом регулярного бюджету Організації Об'єднаних Націй.

П'ятий комітет здійснює нагляд за бюджетом усієї Організації Об'єднаних Націй та керується Статутом Організації Об'єднаних Націй, зокрема статтею 17 глави IV.